Berlin, 16. Januar 1944 Nr. 3/165

РАНІЦА

„RANICA“
Weißruthenische Zeitung in Deutschland
„Der Morgen“

БЕЛАРУСКАЯ ТЫДНЁВАЯ ГАЗЭТА Ў НЯМЕЧЧЫНЕ

Год выданьня 6. Цана/Preis 20 Pf.

Адрыс Рэдакцыі: «Ranica», Berlin NW 87, Schließfach 34. Падпіска разам зь перасылкай на год — 10 RM, на паўгоду — 5 RM, на 3 мес. — 2,50 RM. Цана асобнага нумару 20 фэніг. Postscheckkonto: Berlin Nr. 2159 95 «Ranica», Weißruthenische Zeitung in Deutschland.

БЭРЛІН
Нядзеля, 16 студзеня 1944 г.

Verlag »Ranica«, Berlin NW 87, Schließfach 34. Bezugspreis mit Zustellgebühr für 1 Jahr 10 RM, für 1/2 Jahr 5 RM, für 1/4 Jahr 2,50 RM. Die einzelne Nummer kostet 20 Pf. — Postscheckkonto: Berlin Nr. 2159 95 »Ranica«, Weißruthenische Zeitung in Deutschland.

Зацятыя баі ад Віцебска да Чорнага мора

Дзякуючы дасьветчаньню атрыманаму з двох папярэдніх зімовых баёў на Ўсходзе, Нямецкае Галоўнае Камандваньне бяз ніякіх ілюзыяў увайшло ў цяперашнюю трэйцюю зіму, ведаючы аб гэтых усіх перашкодах, якія трэба будзе перамагчы. Аб гэтым, што з надыходам зімы бальшавікі з накладам усіх сваіх магчымасьцяў і сілаў будуць пробаваць пахіснуць ваенную стойкасьць нямецкага жаўнера — таксама добра ведаў нятолькі Галоўны Камандуючы але і кажны жаўнер.

Галоўным чынам ад Калядаў пачалася гэтая бальшавіцкая спроба. Гэта не была ўжо баёвая акцыя, якую мы наглядалі на пераломе 1942—43 г., калі бальшавікі пасьля дэфэнзывы, якая трывала даўгі час, пачалі пераходзіць да наступу. Запраўднага перапынку ад часу летняе афэнзывы, г. зв. ад пачатку ліпеня нельга заўважыць.

Усё гэта паказвае, што Сталін прыказаў сваім генэралам з накладам усіх апошніх магчымасьцяў кінуць у бой вялізарныя людзкія масы і матар'ялы, каб толькі да канца году дабіцца нейкіх больш пэўных вынікаў. І хаця сам факт зімовай афэнзывы бальшавікоў ня быў для Нямецкага Камандваньня неспадзяваным зьявішчам, дык за тое запраўднай неспадзяванкай было тое, што вораг у сваіх атаках прадпрыняў старую, шчэ з мінулага году тактыку.

Ён пробуе цяпер цяжасьць сваіх удараў разлажыць на аддзельныя пункты, пры чым тактыку дапаўняе тут і стратэгія. Гэткім чынам бальшавікі сваімі адначасовымі ударамі ў шматлікіх пунктах хочуць пахіснуць нямецкую абаронную сілу і ня даць ім магчымасьці на перагрупоўку ўнутры фронту.

Таму зусім зразумела, што павінны былі паўстаць палаючыя пункты баёў, на якіх ідзе рашучае змаганьне. Увесь сярэдні і паўдзённы адрэзак фронту ад Віцебска да Чорнага мора трэба цяпер разглядаць ,як лінію нязвычайна жорсткіх баёў. Гэтыя палаючыя пункты ад колькі дзён абазначаліся назовамі гэткіх мясцовасьцяў: Кіраваград, Пагрэбішча, Бэрдычаў, Рэчыца ды Віцебск. Аснаўной мэтай ворага было тут жаданьне заламаць нямецкае паўдзённае крыло, якое трымае ў сваіх руках дольнае Дняпро ад Запарожжа да ўваходу ў мора. Гэта якраз было прычынай дзікага, шалёнага наступу супроць нямецкіх пазыцыяў, які пачаўся 5-га студзеня з-пад Кіраваграду і Пагрэбішча ў паўдзённым кірунку, г. зн. ад Бэрдычава да вялікай дугавіны Дняпра. Каб падтрымаць гэты намер, бальшавікі паставілі сабе яшчэ за мэту, пашырыць прарыў на захад ад Бэрдычава і Жытоміру. А самае важнае, што яны хацелі гэтым дасягнуць, дык гэта перарваньне чыгуначных шляхоў, якія злучаюць Галіччыну з фронтам паўдзённае Украіны.

Бальшавікі тым разам толькі аднавілі пробу, якая мела месца яшчэ на пачатку лістапада і ў выніку якой на кароткі час захапілі ў свае рукі Жытомір. Тагочасныя даволі слабыя савецкія панцырныя адзінкі, яны замянілі цяпер куды дужэйшымі. Наагул аднак ў вакаліцы Бэрдычава і Жытоміру бальшавікі сустрэліся з вельмі рашучым і стойкім адпорам, так што іхная выведка на захадзе ледзь змагла дайсьці да Ўскраінаў Палесься.

Галоўная Кватэра Фюрэра паведамляе:

На поўдзень і паўдзённы захад ад Пагрэбішча зацятыя баі. Контратакамі адабрана назад адна часова страчаная мясцовасьць, пры гэтым быў знішчаны адзін савецкі батальён. Вораг меў вялікія страты ў людзях і страціў пры гэтым 17 гарматаў.

Бэрдычэў: На поўначы і на захадзе нямецкія аддзелы па большай часьці ў контратаках адбілі зацятыя атакі ворага. Пры гэтым зьнішчана 31 варожых панцыраў.

Лятунства на гэтым адрэзку за ўвесь час надта актыўна і скуткова супрацоўнічала. Яно знішчыла на тылох ворага 5 цягнікоў з давозам. На ўзьбярэжжы Палесься дайшло да мясцовых сутычак варожай разьведкі на захад ад Ноўгараду, Валынска і Сарнаў.

На захад ад **Рэчыцы** бальшавікі прадаўжаюць свае атакі. Усе спробы пралому адбітыя. Уламаньні мясцовага характару зараз-жа зарыгляваныя.

На паўдзённы ўсход ад **Віцебска** ізноў нямецкія ваенныя аддзелы адбівалі зацятыя атакі бальшавікоў. За адзін дзень на адрэзку толькі аднаго корпуса разьбіта 71 панцыраў. На другі дзень на адрэзку гэтага самага корпуса разьбіта 87 савецкіх панцыраў. Узноў безнасьледкава атакавалі бальшавікі з паўночнага захаду ад Віцебска. Пры чыстцы аднае лясной ваколіцы знішчана адна паважная вайсковая баёвая адзінка.

ІТАЛЬЯНСКІ ФРОНТ

На заходнім адрэзку паўдзённага італьянскага фронту шматлікія мясцовага характару атакі ворага разьбіліся ў скупленым агню нямецкай артылерыі. На іншых адрэзках фронту не адцемілася ніякіх паважнейшых акцый. Раніцай 9-га студзеня нямецкае лятунства заатакавала варожую марскую флёту на паўночным ўзьбярэжжы Цырэнайкі. Былі трапленыя шматлікія сярэдняй вялічыні параплавы. Трэба лічыць два гэткія параплавы зьнішчаныя.

Беларускі Зьезд у Беластоку

14-га і 15-га сьнежня праводзіў працу першы Зьезд прадстаўнікоў Аддзелаў Беларускага Аб'еднаньня ў Беластоку. На Зьезьдзе прысутнічалі прадстаўнікі 29 Аддзелаў з усяе Беласточчыны.

Зьезд меў на мэце зрабіць агляд праробленай працы і намеціць далейшыя заданьні Арганізацыі. Зьезд урачыста адчыніў Старшыня Беларускага Аб'еднаньня ў Беластоку сп. Хв. Ільляшэвіч, які прывітаў прысутных на Зьезьдзе прадстаўніка нямецкае ўлады і прыехаўшых дэлегатаў. Пасьля прывітаньня ўсе прысутныя ўшанавалі паўстаньнем і хвілінай маўчаньня сьмерць трагічна загінуўшага ад рук бальшавіцкіх праступнікаў, Бурмістра Менску, Д-ра Праф. Інж. В. Іваноўскага.

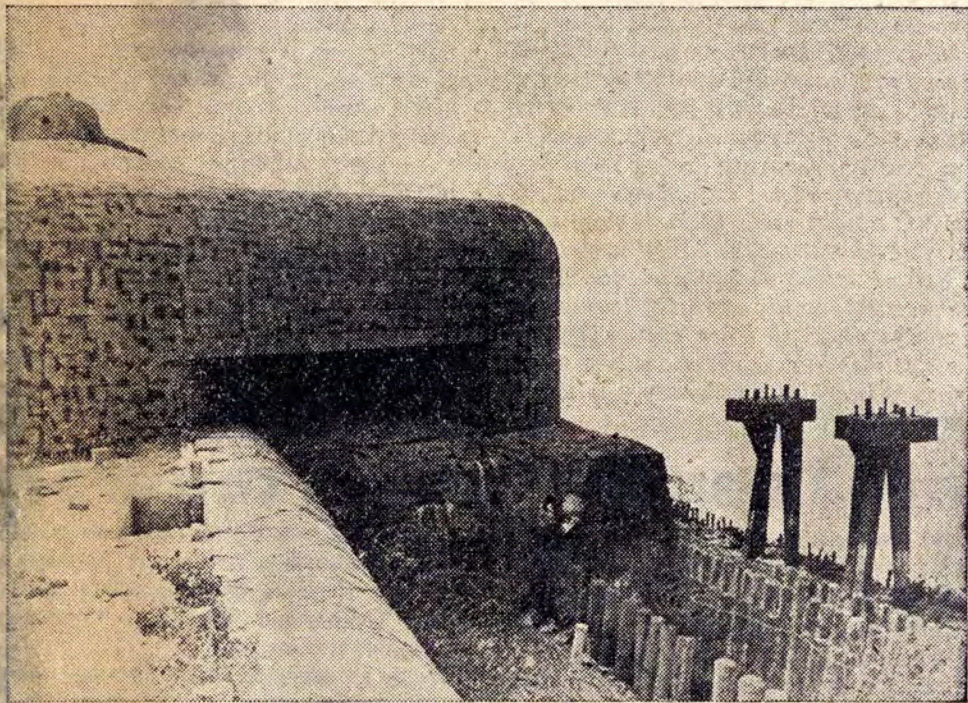
У справаздачы аб дзейнасьці Беларускага Аб'еднаньня, з якою выступіў старшыня, быў зроблены падрабязны агляд выкананае дасюль працы. Арганізацыяй пройдзены баявы шлях, на якім яна дайшла, урэшце, да свайго ўмацаваньня. Цяпер арганізацыя зьяўляецца афіцыйна зацьверджанай нямецкімі ўладамі і мае шырокія магчымасьці праводзіць нацыянальную і палітычную працу. Аб'еднаньне ўваходзіць цяпер у новую пару свае працы, калі створаны запраўды шырокія магчымасьці для яго разьвіцьця.

У гарачых і шчырых словах прадстаўнікі Аддзелаў расказалі аб праробленай імі працы, аб тых перашкодах і труднасьцях, якія яны сустракалі на сваім шляху. З справаздачаў вынікала, што ў Беласточчыне пачынаецца цяпер запраўды магутны беларускі рух, які ўсё больш і больш расьце і магутнее.

Другі дзень Зьезду быў прысьвечаны абгаварэньню заданьняў, якія стаяць цяпер перад Беларускім Аб'еднаньнем у Беласточчыне. Галоўным заданьнем гэтай арганізацыі — гэта ўскалыхнуць усіх беларусоў, падняць іх да актыўнасьці і сьвядомае нацыянальна-грамадзкае працы.

Пасьля адбыўся інструктаж старшыняў Аддзелаў. Зьезд закончыўся ўрачыстым адсьпяваньнем гімну «Мы выйдзем шчыльнымі радамі».

Зьезд прадстаўнікоў Аддзелаў Беларускага Аб'еднаньня паказаў, што беларусы Беласточчыны бяруцца да актыўнай працы. Сетка Аддзелаў хутка павялічваецца, а лік сябраў расьце з кажным днём.

На ахове Атлянтыцкага Ўзьбярэжжа
Гэты бункер са сталі і бэтону, разам з іншымі абароннымі ўладжаньнямі, ахоўвае ўваход у порт над берагам каналу.

Балканскія пляны ворагаў Эўропы

У выніку чарговага правалу спробаў саюзьнікаў стварыць «другі фронт» у Эўропе, ангельскія газэты, якія тлумачаць рашэньні каірскай і тэгеранскай канфэрэнцыяў, упарта ставяць пытаньне аб завалоданьні Балканамі.

З выказваньняў гэтых газэтаў можна судзіць, што ёсьць нейкія амэрыканска-савецкія пляны аб арганізацыі на Балканах новага Тэатру вайны.

Гэтыя пляны прадугледжваюць:

1. Наступленьне з захаду. Трамплін для саюзьнікаў на Балканах — Італія, дзе, як быццам, ужо стаяць гатовыя для гэтага войскі. Англа-амэрыканцы лічаць, што для гэтага скоку ёсьць здавальняючыя ўмовы: блізкасьць паветраных базаў англа-амэрыканцаў і панаваньне іхнага марскога флёту.

2. Наступленьне з поўдня. Тут асноўнаю перавагаю англа-амэрыканцаў лічыцца наяўнасьць вялікіх марскіх сілаў для неабходных апэрацыяў у Эгейскім моры.

3. Наступленьне з усходу шляхам высадкі савецкага дэсанту ў Баўгарыі.

У супрацьлегласьць гэтым чарговым лятуценьням англа-амэрыканскіх штабаў, нямецкая армія даўно ўжо прыняла рэальныя захады.

Усе важныя пункты Балканскага ўзьбярэжжа з боку Адрыятычнага мора знаходзяцца ў нямецкіх руках.

Такім чынам, Балканы ў дадзены мамэнт не прадстаўляюць сабою гатовага пляцдарму для англа-амэрыканцаў. Гэтая вялікая і працяглая праца ангельцаў і бальшавікоў па стварэньню новага тэатру вайны на Балканах, сваечасовым ударам нямецкае зброі, папярэджана. Гэткім чынам, з аднаго боку, першая частка пляну — завалодваньня саюзьнікамі Балканаў крыху спазьнілася, з другога боку — англа-амэрыканцы на гэтым этапе вайны ня здольныя стварыць дзьве новыя арміі для высадкі на Адрыятычным ўзьбярэжжы. Для пачатку сур'ёзных апэрацыяў спатрэбілася-б ня меней як 15—20 дывізыяў.

Таксама няўдала выконвалася і другая частка пляну. Рашучым ударам нямецкія войскі захапілі вельмі важныя базы ангельцаў на Дагеканэсе і такім чынам сарвалі шматмесячныя падрыхтоўчыя апэрацыі ангельцаў у Эгейскім моры. Доступ на Балканы з поўдня цяпер зусім немагчымы.

Што да высадкі савецкіх войскаў у Баўгарыі, дык гэта зьяўляецца самай слабой часткай пляну. Савецкае камандваньне за два гады вайны не змагло нідзе, нават у вельмі зручных пунктах, арганізаваць дэсантнае апэрацыі. Каля Ленінграду, каля партоў Чорнага мора, у баёх каля Корчы, савецкае камандваньне паказала поўную нядольнасьць у справе арганізацыі дэсантных апэрацыяў. Тым больш правесьці буйную дэсантную апэрацыю на такім адлеглым тэатры, як Баўгарыя, савецкаму камандваньню бязумоўна ня ўдасца.

Сьмерць зраднікам

Надзвычайны трыбунал судзіў 19 сяброў Вялікай Фашыстоўскай Рады за тое, што яны на паседжаньні 24—25 ліпеня 1943 году падпісалі прапанову Грандзі супроць Дучэ і праз гэтае спрыялі перавароту і зрадзе Бадоліо. Пасьля трохгадзіннай нарады трыбунал прысудзіў 18 абвінавачаных да сьмерці. У ліку засуджаных былы міністар замежных справаў Італіі Чыяно, маршал дэ Боно і іншыя. Прыгавор прыведзены ў выкананьне.

Тэарыстычны налёт на Софію

10 студзеня ўдзень і ўначы на 11 студзеня ангельска-амэрыканскія бамбавікі зрабілі тэрарыстычны налёт на сталіцу Баўгарыі — Софію. Нямецкай і баўгарскай супроцьпаветранай абаронай было састрэлена 13 бамбавікоў, з іх некалькі чатырохматорных. Амаль напэўна можна лічыць, што загінула яшчэ дзевяць бамбавікоў ворага.

Старая песьня на новы лад

Сталін працягвае свае спробы затуманіць вочы сьвету адносна запраўднага характару бальшавікоў. Новы «хітры» манэўр Сталіна палягае на гэтым, што ў Савецкім Саюзе ўводзіцца новы дзяржаўны гімн, з новым тэкстам і новай мэлёдыяй.

Інтэрнацыянал, між іншым, не адмяняецца, але чамусьці спатрэбіўся іншы гімн.

Бязумоўна для ўсіх гэты манэўр добра зразумелы. Гэта — новая спроба ашукаць народ перараджэньнем бальшавікоў.

Гэткім чынам за эфэктам роспуску камінтэрну, зьяўленьнем усесаюзнага патрыярхы, мы бачым новы фокус з «нацыянальным гімнам». Бальшавікі надумаліся цяпер ужо сьпяваць на новы лад. Хай сабе пасьпяваюць.

„За што змагаемся?“

Гэткае пытаньне стаўляў тысячам сваіх землякоў амэрыканскі журналіст Ц. Броўн у часе падарожжа з інфармацыйнымі мэтамі, якая была яму даручана амэрыканскім часапісам «Colliers». Абвешчаныя «Colliers» вынікі проста задзіўляючыя і сьветчаць ня толькі аб палітычнай нясьведамасьці амэрыканцаў, але аб проста непраўдападобнай у эўрапэйскім паняцьці лёгкадумнасьці і цынізьме, які зьяўляецца характэрным у вядзеньні вайны Злучанымі Штатамі супроць Нямеччыны ў Эўропе.

«Я аб'ехаў — так даслоўна піша Броўн — нашую краіну з поўначы і з поўдня, ад усходу да захаду і нязьлічаным грамадзянам Злучаных Штатаў да найбольш багатых слаёў уключна стаўляў пытаньне: Што імкнемся мы скінуць вайной і чым мы гэта хочам замяніць? За што і супроць каго ваюем наагул? У цэлай краіне я аднак не спаткаўся ні з чым іншым, як толькі з хаотычнасьцю ў адказах на гэтыя пытаньні. Некаторыя гаварылі мне, што ваююць за волю і дэмакратыю, але ня ўмелі вытлумачыць, што яны пад гэтым разумеюць. Аб фашызьме, супроць якога Амэрыка вядзе вайну, значная большасьць ня ведала нічога наагул. Калі я іх пытаў аб фашызьме, або аб нацыянал-сацыялізьме дык яны шчыра прызнаваліся, што ня маюць аб гэтым ніякага паняцьця і што словы гэтыя ня маюць для іх ні зьместу ні значэньня і не выклікаюць у іх ніякіх рэфлексыяў.

Адзін банкір лічыў фашызм палітычным кірункам пасярэднім паміж камунізмам і дэмакратыяй. Багаты купец на захадзе даў наступнае акрэсьленьне: .Фашызм гэта тое самае, што вайсковая служба — я нічога іншага не магу сабе прадставіць пад гэтым паняцьцем». У Маіне на вялікім сходзе работнікаў ніхто з прысутных не патрапіў сказаць, што наагул разумеецца пад словам фашызм. Адзін рамесьнік акрэсьліў фашызм, як тэрарыстычную дыктатуру капіталу, а каліфорнійскі прадпрыемца даў наступны адказ: «што такое фашызм, ня ведаю, але я пэўны, што зараз-жа пазнаў- бы фашыста, калі-б я яго сустрэў».

На пытаньне Ц. Броўна да амэрыканскіх жанчын, ці пралятаючы бамбавіком над Нямеччынай і бачучы на адкрытым полі некалькі сотак уцякаючых нямецкіх жанчын, прыкладам работніц фабрыкаў зброі — кінулі-б бомбы на гэтых безбаронных нямецкіх жанчын і дзяўчат — шмат амэрыканак асьветчыла: «бязумоўна — скінулі-б». Гэты адказ, які амэрыканскі журналісты падае без далейшых камэнтараў, выразна з ім згаджаючыся, сьветчыць аб жорсткасьці і аб поўным заніку пачуцьцяў сярод падбухтораных амэрыканскіх масаў, якія хаця і ня могуць сказаць ніякай рачовай прычыны вайны супроць Нямеччыны, аднак гатовыя без застанаўленьня катаваць безбаронных нямецкіх жанчын.

Пад „Гвардзейскімі“ сьцягамі

Ніжэй падаем некалькі вельмі характэрных радкоў з артыкулу Льва Нікуліна, зьмешчанага ў № 261 савецкай газэты «Известия».

«Сьцяг стаіць пад ахоўным шчытком, побач зь ім на варце два жаўнеры. Адзін зь іх сэржант гвардыі, Васіль Кузаўкоў, з ордэнам Леніна на грудзі . . .

Міма сьцягу прабягае жаўнер чацьвёртай роты з кацялком у руцэ. Ён толькі прабягае міма і больш нічога. Дзе ягонае жаўнерскае сумленьне, калі ён як шалёны прабягае міма гэтага сьвятога месца? Жаўнер трапіў на вочы капітану Саркісаву:

— Прайдзеце яшчэ раз міма палкавой сьвятыні, як належыць. . .

— Падцягніце тужэй пояс, прывядзіце да парадку ўніформу і прайдзеце яшчэ раз. . .»

Культ сьцягу прышчапляецце чырвонаармейцам усялякімі спосабамі. Гэткія словы як «Традыцыі старой расейскай арміі», «Сьвятое месца» і інш. сустракаюцца на кожнай балонцы франтавых і чырвонаармейскіх газэт (цяпер яны завуцца жаўнерскімі).

Тонучы хапаецца за саломіну! Здавалася-б гэтак. Але — не, Сталін глядзіць наперад: сьцяг ён застаўляе сьцягам, радзіму — радзімай, але на сьцягу стаіць ня проста «радзіма», але «савецкая радзіма».

Нельга забываць і таго, што, нягледзячы на роспуск камінтэрну, на першай балонцы маскоўскай «Праўды» да сёньнешняга дня красуецца бальшавіцкі лёзўнг — «Пралетарыі ўсіх краін, еднайцеся!»

Як-бы ня імкнуўся Сталін паказаць, што ён зьмяніў сваю палітыку, заўсёды застанецца ён толькі Сталіным, а бальшавізм—бальшавізмам. Сэнс застаецца той-жа, зьмяняюцца толькі ў залежнасьці ад надвор'я формы і хварбы.

У некалькі радкох

■ У Савецкім Саюзе працоўны дзень для мужчынаў прадоўжаны да 14, а для жанчын і дзяцей да 11 гадзін.

■ У выніку земляўздрыгаў якія нядаўна былі ў Турэччыне, загінула 2719 чалавек, 1084 цяжка і 3321 лёгка раніла. Абвалілася 1439 будынкаў, 1570 часткова пашкоджана.

■ У Марокко ў некалькіх гарадох узьніклі разрухі ў сувязі з недахопам харчавых прадуктаў. Дагэтуль арыштавана больш за 2000 дэманстрантаў.

■ Паводле ангельскай прэсы ў Савецкім Саюзе загінула каля 30 000 эстонскіх, латыскіх і літоўскіх дзяцей, вывезеных у свой час бальшавікамі ў глыб Расеі.

Беларускі рух у Беласточчыне

За польскіх часоў Беласток не адыгрываў большае ролі ў беларускім вызвольным руху. Беларускае нацыянальнае жыцьцё выяўлялася больш актыўна ў Горадні, дзе не зважаючы на ўсе стараньні польскае адміністрацыі заглушыць яго, існавалі і беларускія арганізацыі і адбывалася жорсткае змаганьне супроць накідываньня з гары польскае культуры.

Бальшавіцкая акупацыя ўшчэнт разбурыла нацыянальнае беларускае жыцьцё. Абодва цэнтры Беласток і Горадня як і іншыя мясцовасьці зрабіліся больш вайсковымі цэнтрамі, дзе сядзелі бальшавіцкія штабы рыхтуючыся да нападу на Эўропу.

З мамэнтам вызваленьня Беласточчыны ад маскоўска - бальшавіцкае акупацыі беларусы пачалі арганізавацца і на сяньня маюць ужо прыгожыя вынікі ў нацыянальнай працы.

Дзякуючы прыхільным дачыненьням нямецкіх уладаў у Беластоку паўстала «Беларускае Аб'еднаньне», якое з часам сталася масаваю арганізацыяй беларускага жыхарства Беласточчыны. Мэтаю Аб'еднаньня ёсьць ня толькі беларуская культурна-асьветная праца, але таксама матэрыяльная і юрыдычная дапамога беларускаму жыхарству. Аб'еднаньне налічвае сяньня ўжо 12.000 дзейных сяброў і мае 20 аддзелаў. Найлепш дагэтуль праца ідзе, апрача самога Беластоку, у Бельскім і Горадзенскім паветах. Рост арганізацыі ідзе гэтак шпарка, што на вясну ёсьць зусім рэальная надзея, што ў радох арганізацыі будзе 100.000 сяброў, а лік аддзелаў павялічыцца да 50.

У галіне культурна-асьветнай працы Аб'еднаньне галоўную ўвагу зьвярнула на беларускае школьніцтва. 1-га верасьня 1943 году нямецкія ўлады далі дазвол на арганізацыю пачатковага школьніцтва. Зараз-жа ў Беластоку былі арганізаваны курсы для падрыхтоўкі настаўніцкіх кадраў. Курсы праслухала 125 чалавек, бальшыня з якіх мела ўжо настаўніцкую прафэсійную асьвету і толькі малы лік з агульнаю сярэдняю асьветаю. Адначасова адбыліся рамонты школьных будынкаў. Тут трэба падчыркнуць што жыхарства, асабліва беларускія сяляне, з радасьцю сустрэлі родную школу і прыйшлі з дапамогаю, у шматлікіх выпадках талакою выконваючы розныя працы пры рамонце школаў.

Дагэтуль у Беласточчыне, пры дзейнай ініцыятыве Беларускага Аб'еднаньня адчынена ўжо 150 народных школаў, у якіх вучыцца 18.000 дзяцей. У школах гэтых працуе 400 настаўнікаў. У меру як закончываюцца рамонты школьных будынкаў, адчыняюцца што раз новыя школы ўва ўсіх кутох акругі. Найлепш школьная справа пастаўлена ў Бельскім, Ваўкавыскім, Горадзенскім Сакольскім і Беластоцкім паветах.

Кіруе школьнаю працаю Галоўны школьны інспэктар, які мае двух візытатараў стала адбываючых выязды на правінцыю. Пры валасных адміністрацыйных установах вызначаны кіраўнічыя настаўнікі. У хуткім часе маюць быць зарганізаваныя паветавыя школьныя інспэктараты.

Справядліва мяркуючы, што абуджэньне нацыянальнае сьведамасьці найлепш дасягаецца пры дапамозе папулярызацыі роднага мастацтва асабліва песьні, музыкі, народных танцаў і г. д. Беларускае Аб'еднаньне зарганізавала добры хор, аркестру і драматычны гурток, якія выяжджаюць на правінцыю, па мястэчках і вёсках, а кажны іх выступ зьяўляецца для мясцовага беларускага жыхарства запраўдным народным сьвятам. У некаторых мясцовасьцях арганізуюцца саматугам гурткі мастацкай самадзейнасьці. Гэтак у Пружане зарганізаваўся мясцовымі стараньнямі хор і дзіцячая аркестра.

Не чужая Беларускаму Аб'еднаньню і гаспадарская дзейнасьць. Гэтак у Беластоку ім зарганізаваныя шавецкая і кравецкая майстэрні, за малую цану абслугоўваюць беларускае жыхарства.

У Беластоку выходзіць добра рэдагаваная, цікавая зьместам і маючая цесную сувязь з чытачамі беларуская тыднёвая газэта «Новая Дарога». Яна адыгрывае вялікую ролю ў абуджэньні нацыянальнага жыцьця, нясе ў беларускія народныя гушчы словы праўды, тлумачыць ім зьмест і значэньне сучасных вялікіх падзеяў і ахоўвае наш народ ад усялякіх правакацыяў і ілжывых чутак, якія пашыраюць ворагі. Газэта здабывае штораз большую папулярнасьць у народзе аб чым сьветчыць стала павялічваючыся яе тыраж.

Думаю беларусоў Беласточчыны зьяўляецца Беларуская Самаахова ў Беластоку. Высокая ідэйнасьць і нацыянальная сьведамасьць дабраахвотнікаў, што схапіліся за зброю бараніць Бацькаўшчыну ад ворагаў ёсьць іх адзнакаю. Сярод жаўнераў Самааховы ня мала ёсьць маладых беларусоў з сярэдняю асьветаю. Яны даюць прыклад патрыятызму, за якім павінен пайсьці супроць бальшавізму ўвесь наш народ.

Б.

УСЯЛЯКАЯ ЦАНА НЯ ЁСЬЦЬ ВЫСОКАЯ

Прэзыдэнт Фінляндыі, Рыты, сказаў у сваёй прамове, што фінляндскі народ у гэтай барацьбе нагэтулькі вырас, што, нягледзячы на ўсе выпрабаваньні і цяжкасьці вайны, ён выразна ўсьведамляе сабе, што ўсялякая цана, якую прыдзецца заплаціць за незалежнасьць і свабоду народу, ня будзе надта высокай.

СТ. ЖВІРБЛЯНКА

Праз узгадаваньне да культуры

Вартасьць кажнага народу можна ацаніць паводле ягонай культуры і волі, з якой ён імкнецца да яе дасканаленьня.

Імкненьне да здабыцьця як найвышэйшай культуры ёсьць мэтай кажнага народу, бо высокая культура ёсьць панаваньнем дабра над злом, дабрабыту над бядой, шчасьця над няшчасьцем.

Нястача культуры нішчыць сілу адзінкі і народу, даводзіць край да загубы.

Культура, з якой мы карыстаем сяньня, ёсьць перадусім створаная і перказаная нам папярэднімі пакаленьнямі. Мы дасталі яе ад тых, што жылі перад намі. Нашай задачай ёсьць узбагаціць яе новымі здабыткамі і пераказаць пакаленьню, што прыйдзе пасьля — нашым дзецям і ўнукам.

Але трэба заўсёды мець на ўвазе, што неабходным дапаўненьнем усякае культуры ёсьць інтэлігенцыя адзінкі і народу, якая здабываецца шляхам узгадаваньня.

Усе людзі падпарадкоўваюцца законам сямейнага, грамадзкага і палітычнага ладу, кажны мае абавязак служэньня агульна-народным мэтам. У сужыцьці з іншымі людзьмі толькі адзінка інтэлігентная здольнай ёсьць да супрацоўніцтва і толькі яна імкнецца да агульных і найвышэйшых мэтаў, да агульнага дабра. Праз выкананьне згаданых абавязкаў адбываецца культурны поступ адзінкі і народу. Інтэлігенцыя адзінкі і народу асягаецца ўзгадавальнай працай над маладым пакаленьнем.

Чалавек узгадоўваецца ў сям'і і школе і нацыянальнай грамадзе.

Сямейнае ўзгадаваньне належыць да бацькоў і яно ёсьць фундамэнтам цэласьці ўзгадаваньня.

Усе погляды чалавека на сьвет і жыцьцё, ягоны характар вырабляюцца перадусім у сям'і. Ён дастае іх ад сваіх бацькоў.

Характар дзіцяці пачынае фармавацца ўжо ад часіны яго народжаньня. У сям'і дзіцё пазнае першы раз добрыя і благія навыкі. Ад бацькоў, перадусім, залежыць выпрацоўленьне самастойнага, моцнага і інтэлігентнага характару ў дзіцяці. Бо хоць характар чалавека праяўляецца ў поўнай меры ў дасьпелую пару забываецца, што асновы яго выпрацоўваюцца бацькамі, у сям'і. Мы часта чуем, як людзі кажуць: «Гэты чалавек з характарам», «гэты — мае благі характар», ці ўрэшце — «чалавек бяз ніякага характару».

Мы ведаем, што чалавек з самастойным і добрым характарам ідзе да сваіх мэтаў незалежнымі шляхамі і сваёй дзейнасьці творыць дабро.

Благі характар праяўляецца ў шкодных і крыўдных ўчынках.

Чалавек без характару ня мае ў жыцьці вытрываласьці. Ён бязвольна паддаецца ўсяму, што нішчыць і забівае ягоныя ідэалы, бо сам ён ня можа даць ім адпаведнага кірунку. Вось чаму найбольшую ўвагу бацькі павінны зьвярнуць на сямейнае узгадаваньне дзіцяці, на выпрацоўленьне ў яго добрага, самастойнага характару.

У сям'і культурнай, інтэлігентнай, маці трымае парадак і чысьціню ў хаце і змушае рабіць тое самае сваіх дзяцей. Бацькі між сабой ня сварацца, адзін другому уступае. Гэтым яны даюць прыклад, як павінны паступаць дзеці. Караюць эгаізм, падыходзяць да дзяцей з каханьнем, пашанай і дамагаюцца такіх самых пачуцьцяў да сябе з боку дзяцей. Вучаць дзяцей быць ветлівымі дома і за домам, памагаць іншым.

Напасьледак разумныя бацькі імкнуцца даць сваім дзецям тую ці іншую асьвету, адпаведна да іхных здольнасьцяў.

Узгадаванае ў такой сям'і дзіцё ёсьць інтэлігентным і мае перадумовы да выпрацоўленьня ў сабе добрага, самастойнага характару.

Роля школьнага ўзгадаваньня ёсьць, зразумела, вялікая. Праца школьных пэдагогаў ёсьць цяжкай і адказнай за далейшае разьвіцьцё характару дзіцяці. Заданьнем школы ёсьць ня толькі даць дзецям веду, а паглыбіць іхную інтэлігенцыю, прышчапіць ім этычныя і эстэтычныя ідэалы і навыкі, разьвіваць у іх моцны індывідуальны характар, накіраваць на адпаведную дарогу, падрыхтаваць да ўдзелу ў нацыянальна-грамадзкім жыцьці. Калі школьная пэдагогіка стаіць на вышыні свайго заданьня, дык яна зможа заўсёды направіць шкодныя рэзультаты сямейнага ўзгадаваньня.

У канцы апошняя стадыя ўзгадаваньня належыць да народу. Народныя традыцыі, гісторыя, мова, літаратура прышчэпліваюць чалавеку нацыянальны дух. Вялікую ролю ў гэтым адыйграваюць зашкольныя арганізацыі моладзі. Само сабой зразумела, што весьці гэтае ўзгадаваньне павінны адзінкі тэй самай нацыі, пранятыя супольнымі думкамі і народнымі ідэаламі.

Неабходна яшчэ падкрэсьліць што вялікі ўзгадавальны ўплыў мае і рэлігія. Яна абуджае і выпрацоўвае ў чалавека культуру сумленьня і маральнасьці.

Ці, аднак, узгадаваньне чалавека канчаецца з наступленьнем сьпелых гадоў?

Калі маладая адзінка цікавіцца толькі тым, што адпавядае ейным ўжо выпрацоўленым паняцьцям, дык гэта значыць, што ўзгадаваньне яе кончылася і характар зложыўся. І наадварот — чым даўжэй яна падлягае ўплывам іншых, тым далей яна застаецца маладой і з тым вялікай развагай выпрацоўвае ў сабе самастойнасьць характару.

З другога боку трэба памятаць, што калі чалавек заўсёды паддаецца чужым уплывам, дык гэта сьветчыць, што ён нязольны выпрацаваць у сабе самастойнага характару і будзе адзінкай ніжэйшай маральнае вартасьці.

Дасканальнасьць характару ніколі не здабываецца бяз вялікіх натугаў, бяз перамогі над шкоднымі пачуцьцямі і навыкамі, бяз канцэнтрацыі ўсіх добрых сілаў адзінкі, і хто хоча быць гаспадаром пачуцьці, думкі і накіраваць іх да добрых мэтаў. Гэта — заданьне самаўзгадаваньня.

Культура чужых народаў, што доўга над намі панавалі, пакалечыла наш індывідуальны, народны характар. Нястачы нашага узгадаваньня адрадзіць наш народны характар, можа цяпер перадусім самаўзгадаваньне. Кажны беларус і беларуска павінны быць глыбокімі патрыётамі сваё Бацькаўшчыны і народу, ненавідзець крыўду і зло і змагацца з імі.

Слабасьць характару і волі загубіць і зьнішчыць нас, калі мы не адхілім яе напружаньнем усіх сілаў нашага нацыянальнага духу. Мы павінны перамагчы ў сабе ўсе асабіста-эгаістычныя і маладушныя пачуцьці і сілай нашае волі апанаваць перашкоды.

Нашай цяперашняй задачай ёсьць ўзгадаваньне ў сабе новай і шчырай беларускай душы, новага героя — мужчыны, ідэальнай беларускай жанчыны-маткі. Іншымі словамі — нам трэба адбудаваць і адрадзіць наш нацыянальны характар, які калісьці вёў нас да слаўных чыноў, а які ў часе нашае няволі пакалечылі чужыя уплывы.

Дойдзем да гэтага шляхам узгадаваньня маладога пакаленьня, пераўзгадаваньня старэйшага. Тады мы створым сваю багатую культуру і разбудуем моц нашага беларускага народу і Бацькаўшчыны.

МАСТАЦКАЕ ЖЫЦЬЦЁ Ў СЛОНІМЕ

Сяргей Хмара — беларускі паэт.
Партрэт-пастэль К. Хруцкай.

Слонім як і іншыя гарады Беларусі мае сваіх беларускіх мастакоў і залі Слонімскага Музэю ў сваіх зборах, маюць таксама і іхныя працы.

У Музэі знаходзіцца цэлая калекцыя алейных абразоў і замалёвак першага слонімскага мастака-паэты Гальляша Леўчыка, а таксма і сяньня пражываючых і працуючых у Слоніме мастакоў, як: Р. Бялецкай (партрэты: Скараны, Каліноўскага, Марцінкевіча і Багушэвіча — алей. К. Хруцкай (партрэты: Н. Арсеньневай, С. Хмары — пастэль), Я. Кучара (беларускі лірнік — алей), Карніцкага (слонімскія краявіды і партрэты — алей), А. Саўчука (партрэт паэты Вількоўшчыка — пастэль).

Язэп Вількоўшчык — беларускі паэт.
Партрэт Г. Саўчука.

Палітычныя абставіны пры Польшчы і бальшавікох не давалі магчымасьці разьвіцца беларускім талентам. У ходаньні за штодзённы кавалак хлеба яны большаю часткаю гінулі.

Беларус ня мог атрымаць адмысловае мастацкае асьветы, ня мог вывучыць тэорыі выяўленчага мастацтва. Ён астаўся самавукам і толькі адзінкам удавалася неяк пазаканчваць мастацкія школы.

Сяньня мінулі старыя горкія часы. Беларусы ўзяліся за адбудову свае Бацькаўшчыны і культуры. Заварушыліся і слонімскія мастакі. Перш на перш трэба было падлічыць свае сілы, згуртаваць мастакоў аматараў, каб супольнымі сіламі ўзяцца за вывучэньне тэхнікі і тэорыі мастацтва.

Гальляш Леўчык.
Алейны партрэт М. Барвіцкага.

Прыйшла думка зарганізаваць мастацкую школу для мастакоў аматараў і самавукаў. Ваенныя абставіны ня вельмі спрыяюць гэтым пачынаньням, аднак ужо на працягу месяцу ініцыятарам мастацкае школы на чале із сп. С. Грудкоўскім удалося зарганізаваць невялікую мастацкую студыю, у якой мастакі-самавукі Слоніма набіраюць мастацкіх ведаў пад кіраўніцтвам сваіх кваліфікаваных сяброў.

Гурток мастакоў Слоніма складаецца сяньня нешта аж із 15 асоб, прычым 4 з іх з адмысловай мастацкай адукацыяй, рэшта — самавукі.

Паміж слонімскімі мастакамі першае месца займае А. Карніцкі, аб мастацкай творчасьці якога ня раз ужо ўспаміналася ў беларускай прэсе. А. Карніцкі — адбівае на палатне родную Слонімшчыну — яе хаты, прыроду, тыпы, працуе алейнымі хварбамі і алавіком. Другі выдатны мастак Слонімшчыны, К. Хруцкая — пастэль, выявіла сябе як таленавітая партрэтыстка.

Па-за імі сустракаем прозьвішчы мастакоў самавукаў, як прыкладам Ю. Любанскі, І. Саўчук, Н. Кучар, Я. Жыткевіч, С. Грудкоўскі, С. Анцута, Я. Санюк, Ягалкоўскі і інш.

На палавіну студзення 1944 году мастакі Слоніма праэктуюць зарганізаваць выстаўку, якая задэманстравала-б дасягненьні Слонімшчыны ў галіне мастацтва.

З МІНУЛАГА

Перад некалькімі днямі я зноў прыехаў у Менск, якога ўжо даўно ня бачыў. Усё выдавалася мне тут чужым, але так добра знаёмым. Кажны дзень, які я тут перажываю, абуджае ў маёй душы абразы з мінулага. Сяньня я адведваю маіх знаёмых. Яны жывуць у старым драўляным доме, за якім ляжыць садок. У доме ўсё засталося так, як было перад сто гадамі. На стале стаяць яшчэ малыя фігуркі з крышталю і парцэляны. На сьценах вісяць старыя малюнкі — успамін мінулых дзён.

Маладая гаспадыня расказвае мне.

Вы думаеце, што тут пануе супакой і цішыня. Гэта толькі павярхоўна. У запраўднасьці супакой зьнік з нашага дому ўжо 25 гадоў таму. Мой бацька меў працу і праз сваю рупнасьць мог збудаваць для нас гэты домік, у якім мы ўвесь час жылі. Дні мінаці яшчэ адносна спакойна, але ноч такой не была. У краі «свабоды» чэкістыя праводзілі свае арышты амаль выключна ўначы. Найадпаведнейшы час быў між 12 і 3 гадзінамі ўначы. Да 3-й гадзіны «свабодныя» грамадзяне знаходзіліся заўсёды ў напружаным нэрвовым стане, бо яны чакалі, што іх могуць адведаць чэкістыя.

Гэткая доля, зразумела, не абмінула і нашага дому. 4-га сакавіка 1938 году ў 2 гадзіны ночы мы пачулі званок. Калі мы ўсхваляваныя адчынілі, увайшла група ўрадаўцаў НКВД і пачала безадкладную рэвізію ў нас. Мой бацька, які адчуваў сябе зусім нявіноўным, сядзеў спакойна на канапе і наглядаў, што дзеялася. Разбуральнікі начнога супакою ўжо канчалі свае пошукі. Яны не знайшлі нічога абцяжальнага, але адзін чэкісты адкрыў у куце кніжняе шафы календар з 1890 году, у якім апрача розных сьвятаў былі абазначаныя і дні народжаньня царскай сям'і. Гэты календар чэкісты паказаў майму бацьку і сказаў: «Вы маеце ў сваім доме гэткую контррэвалюцыйную кніжку. Гэтага нам хопіць, каб вас арыштаваць».

Майго бацьку павялі. Мы яго больш ніколі ня ўбачылі.

Разам з календаром чэкістыя забралі шмат залатых памятак, якія падарылі майму бацьку ягоныя супрацоўнікі. Сумна аб гэтым усім успамінаць.

Але прыйшло яшчэ новае няшчасьце да нас. Муж маёй сястры, які быў мастаком, атрымаў загад намаляваць партрэты Леніна і Сталіна. Ён выбраў аднак так нешчасьліва хварбы, што пры адбіцьці малюнкаў паўстаў зусім чорны фон. Ё быў таксама арыштаваны і ад 1939 году мы ня маем аб ім ніякай весткі.

Сумна зірнула маладая жанчына ў вакно. Сумна апусьцілі ў садзе дрэвы свае галіны. На стале стаіць слон з парцэляны, — успамін шчасьлівых дзён.

Прыгнечаны пакінуў я самотны дом з няшчаснаю жанчынай. Якім было-б маё жыцьцё, каб я ня меў цьвёрдай веры, што бальшавізм будзе пераможаны і пасьля вайны настане ўрэшце запраўдны мір і супакой. **Г. Сл.**

А. Карніцкі, эцюд: «Рынак у Слоніме».

Адна балонка з гісторыі войнаў беларусаў

Больш за сто год (ад канца XVIII ст. да першай сусьветнай вайны панаваў царска-расейскі прыгнёт на Беларусі. Блізу 25 год існавала гэтак званая «Беларускя савецкая рэспубліка», у часы якой нахабна праводзілася палітыка абрусеньня. Усё гэта робіць патрэбным прыгадаць сучаснаму пакаленьню балонкі з адвечнага змаганьня Беларусі супроць Маскоўшчыны якая ей пагражала.

Кіруючыся матар'яламі мясцовага гісторыка Кіркора, які даў геаграфічна-гістарычны нарыс («Літоўскае і Беларускае Палесьсе») у 3-м томе ведамага выданьня «Живописная Россия», падамо тут два ўрыўкі з мінулага г. Магілева, якія характарызуюць беларуска-расейскія (або маскоўскія) дачыненьні ў часы Аляксея Міхайлавіча і Пятра І-га.

«У часе вайны з Аляксеем Міхайлавічам*) у 1654 г. расейскія войскі аблажылі горад... Жыхары здаліся, патрабуючы толькі пацьвярджаньня сваіх правоў і прывілеяў...**). Цар Аляксей адмысловаю граматай пацьвердзіў магдэбурскае права і ўсе іншыя прывілеі.

Сем год (1654—1661) заставаўся Магілеў пад уладаю расейцаў. Разьмешчаныя тут войскі і іхныя ваяводы, дарма што горад ім здаўся без змаганьня, глядзелі на жыхароў як на ворагаў. Жаўнеры, як ашалелыя, рабавалі і ўсяляк крыўдзілі жыхароў. Ваяводы Гарчакоў і Палуехтаў усе скаргі пакідалі без увагі.

Усё гэта прывяло да змовы: зьнішчыць усіх расейцаў, якія кватаравалі ў Магілеве.

Жаўнеры жылі па кватэрах. Умоўлена было ў вызначаны час, 1-га лютага 1661 г., падаставаць крэмні з стрэльбаў. Змовай кіравалі сябры магістрату і сам бургамістар Леановіч.

Ад самага раньня шмат хто з жыхароў таўпіўся ля ратушы, хаваючы пад вопраткаю зброю, якая ў каго была: шаблі, бердышы, сякеры, ламы і г. д. Жаўнеры, нічога не падазраючы, прахаджаліся па пляцы ды адбіралі булкі ў гандлярак. Тыя узьнялі лямант. Бургамістар Леановіч выбег з магістрату з усімі сябрамі і закрычэў: «Пара, пара!». У той-жа мамэнт вечавы звон ударыў набат; амаль усе жыхары высыпалі на пляц і вуліцы. Леановіч першым кінуўся на жаўнераў з мячом, які ужываў кат пры выкананьні сьмяротных прысудаў. Распачалася жудасная бойка... Увесь пляц заліўся крывёю. Тады сябры магістрату накіравалі натоўп да турмы, дзе былі зьняволенымі воіны, узятыя расейцамі ў палон, і ня толькі іх, але і калоднікаў выпусьцілі на волю, запрашаючы з сабою біць маскалёў. Змаганьне разгарэлася жорсткае. Шмат жыхароў было паранена.

Увесь гарнізон у колькасьці 7 тысяч чалавек быў зьнішчаны, за выключэньнем толькі аднаго Сілы, які запісаўся ў мясцовыя мяшчане. Ваяводы Гарчакоў і Палуехтаў, стралецкі галава Чэкін ды колькі афіцэраў былі ўзятыя ў палон.

Аб гэтым гэраічным чыне данесла каралю адмыслова накіраваная дэпутацыя з войту Пятра Казаковіча, бургамістра Восіпа Леановіча, радманаў Шышкевіч і Фількрэвіча ды пісара Клікунова. Дэпутацыя зьявілася ў сталіцу ў часе сойму і асабіста прадставіла каралю расейскіх ваяводаў. Усе сябры дэпутацыі атрымалі тады-ж дваранскую годнасьць, афіцэрскія чыны, ганаровыя шаблі за адвагу. Леановічу-ж было дадзена да прозьвішча слова «Пара»,г. зн. кліч, якім ён склікаў да нападу. З таго часу ён і ягоныя наступнікі пішуцца «Пара-Леановіч».

Магілеву дараваныя правы і перавагі, якімі карыстался толькі Вільня...*).

... «У 1665 г. Магілеў быў заняты літоўскімі войскамі (г. зн. войскамі Вялікага Княства Літоўскага, якія складаліся з грамадзянаў Літвы, пераважна з беларусаў...) пад правадырствам віленскага ваяводы Міхайлы Паца. Расейскі ваявода князь Чаркаскі з князямі Празароўскім і Варатынскім моцнымі сіламі падыйшлі да Магілева і разьмясьціліся лягерам за Віленскаю заставаю. Пачалася бойка. Перамога ўжо, здавалася, хілілася на бок расейцаў, як раптам апаўдні адзін з магілеўскіх мяшчанаў, выдатны гарматнік, так трапна навёў гармату на пацёр князя Чаркаскага, у якім той палуднаваў з іншымі ваенначальнікамі, што ядро трапіла якраз у князя. Войскі былі гэтым так узрушаныя, што зараз-жа адыйшлі назад».

Аб спаленьні Магілеву у 1708 г. Кіркор апавядае так: **)

«Пётра І заўважыў, што жыхары Магілева жывуць заможна. Баючыся, каб Карл XII не абраў гэты горад пунктам апоры ў ваенных руках, загадаў двум палкам, **Калмыцкаму і Татарскаму,** спаліць горад. І гэты жахлівы загад 8 верасьня 1708 г. дакладна быў выкананы. Спачатку жыхары былі дашчэнту абрабаваныя, а пасьля горад з колькіх бакоў быў падпалены. Увесь горад быў ператвораны ў руіны і папялішча. Згарэлі цэрквы, растапіліся званы, разбурыліся пазалочаныя купалы, тысячы жыхароў засталіся бяз прытулку, без харчоў, амаль бяз вопраткі. Шмат хто назаўсёды пакінуў спалены горад.

Праклятый чарвяк, які грызе горад.

У 1708 годзе ад 14 сакавіка ў Магілеве знаходзіўся «временнік» цара Пятра І Меньшыкаў з вялікаю сьвітаю.

Здаецца амаль непраўдападобным, колькі харчоў трэба было штодня даваць да стала Меньшыкава. Ня толькі гарэлку, піва, мёд, цэлыя бочкі вэнгэрскага ды францускага віна, але і ўсялякія харчы ў вялізарнай колькасьці: мяса, пшанічную муку, рыбу і ўсялякае масла, цынтрыны, аліўкі, цукар, разынкі, вінныя ягады, — усё гэта магістрат здаваў сакратару Меньшыкава, а калі чаго нехапала (бо ад 14 сакавіка да 19 траўня ўсё ўжо было забрана), сяброў магістрату бралі пад арышт. Ігумен Арэст з жахам апісвае свавольныя вымаганьні гэтага «праклятага чарвяка, які грызе горад», як ён казаў пра Меньшыкава, і дадае, што усяго гэтага было яшчэ мала: жыхары Магілеву мусілі ладзіць для яго балі.

---

*) Кіркор, бал. 405—406 «Живописная Россия».

**) Галоўным чынам, магдэбурскага права, дадзенага гораду ў 1561 г. і пашыранага у 1578 г. да паўнаты самакіраваньня.

*) Усе сябры магістрату, цяперашні і наступныя ды іхныя нашчадкі атрымавалі ў Вільні на падставе прывілеі 1568 г. дваранскую годнасьць і гораду забясьпечана права высылаць дэпутатаў на соймы.

**) «Живописная Россия», т. 3, бал. 409.

Весткі з Бацькаўшчыны

НАВАГРАДАК

ДВА КАНЦЭРТЫ

4-га і 5-га сьнежня 1943 г. у Наваградку, у памешканьні кіно былі наладжаны два канцэрты, увесь прыбытак з якіх прызначаны на карысьць мясцовых дзіцячых дамоў. Канцэрты ладзіліся стараньнем жаночай сэкцыі паветавага аддзелу БСП.

Праграма абодвух канцэртаў складалася з двух частак: з пастаноўкі вясёлай і лёгкай аднаактовай камэдыі Патапенкава пад назовам «Букет» (перакладчык і рэжысэр інж. Л. Гірыс, інсцэнізатар Д. Мамчыц) і з адмысловай канцэртнай часткі, рознай для кажнага канцэрту.

Камэдыю «Букет» наваградзкія артысты-аматары паставілі зусім на ўзроўні. Па залі каціліся дружны сьмех і жывыя воплескі. У канцэртнай частцы на асаблівую ўвагу заслугоўвае ўдзел квартэту пад мастацкім кіраўніцтвам Юркі Мазура. Выступы гэтага квартэту запоўнілі канцэртную частку праграмы 4-га сьнежня. На другі дзень, 5-га сьнежня, канцэртная частка складалася з выступленьняў салістых Мадэстава і Хука і, папулярнага ў Навградчыне скрыпача Дыдышкі.

Перад пачаткам канцэртаў была арганізавана лётарэя, таксама на карысьць дзіцячых дамоў, якая ўнясла дадатковую вясёласьць і ажыўленьне і павялічыла прыбытак.

Канцэрты пакінулі прыемнае ўражаньне. І артысты і госьці разыходзіліся з пачуцьцём, што зрабілі добрую, карысную справу.

БАРАНАВІЧЫ

ШАХМАТНЫ МАТЧ

З ініцыятывы прафэсыйнага саюзу Баранавіцкй акругі зарганізавана шахматная група ў складзе якой працуе 10 асобаў. Першая зборка групы адбылася яшчэ 31-га кастрычніка 1943 году і ад гэтага часу група рэгулярна працуе штодня.

У бліжэйшы час прафэсыйны саюз акругі хоча правесьці матч на годнасьць чэмпіёна па шахматах гораду Баранавічы.

У ДАПАМОГУ ЛЕКАРАМ

У Баранавічах працуе хэмічна-бактэрыялягічная лябараторыя, якая дапамагае лекарам больш дакладна пазнаць хваробу.

Лябараторыя мае аддзелы: клінічны, бактэрыялягічны, сэралёгічны і харчавы. У клінічным аддзеле робяцца досьледы крыві, страўнікавага соку і выпаражненьняў хворых. Бактэрыялягічны і сэралёгічны аддзелы займаюцца мікраскапічным дасьледваньнем на розныя заразныя захвораньні. Харчавы аддзел дасьледуе добраякаснасьць харчавых прадуктаў.

У лябараторыі працуе 13 асоб. Пры лябараторыі ёсьць яшчэ і экспэрымэнтальны гадавальнік з жывёламі. За няпоўны год у лябараторыі праведзена 7170 розных аналізаў.

БАРАНАВІЦКІ МАСТАК У НЯМЕЧЧЫНЕ

Таленавіты мастак сп. Цімафей Кірышчэня з Баранавіч , атрымаў запросіны на дэкаратыўную працу ў адным з тэатраў Нямеччыны і днямі пакінуў Баранавічы. На новай працы жадаем яму найлепшых посьпехаў.

КАНЦЭРТ МАСТАЦКАЙ ШКОЛЫ

У нядзелю 19-га сьнежня ў Беларускім Народным Доме ў Баранавічах, Мастацкая Школа ладзіла канцэрт. Багатая праграма беларускіх і ўкраінскіх народных песьняў, а таксама музычныя творы эўрапэйскіх кампазытараў, выканана вучнямі музычнага аддзелу вельмі таленавіта.

Сваім выступленьнем вучні далі магчымасьць беларускаму грамадзянству, якое цікавіцца разьвіцьцём сваей моладзі, сьцьвердзіць дасягненьні за паўгода навукі ў школе. Шмат якія з вучняў выяўляюць сваю не штодзённую таленавітасьць.

МЭДЫЦЫНСКАЯ ШКОЛА

Адчыненая ў лютым 1942 году мэдыцынская школа, на пачатку мела на мэце як найхутчэй падрыхтаваць аптэкарскіх памочнікаў, дзеля гэтага навука праводзілася без перапынку зімой і летам. З першага верасьня 1943 году пры школе працуе акушэрска-фэльчарскі курс. Школа мае 330 вучняў. Школа добра зарганізаваная, яна забясьпечана адпаведным пэрсаналам выкладчыкаў і навучаньне ў яе стаіць на высокім узроўні.

Апрача тэарэтычнай навукі вучні праходзяць практыку ў мясцовай лячэбніцы. У вольныя ад заняткаў гадзіны яны займаюцца мастацкай самадзейнасьцю і грамадзкай працай. Дзейна ўдзельнічаюць у працах арганізацыяў БСП і СМБ. Зарганізавалі і выдаюць сьценную газэту пад назовам «Кліч».

ВЫСТАЎКА ПРАЦ БАРАНАВІЦКІХ МАСТАКОЎ

Мастакі гораду Баранавічы пастанавілі выступіць з новым паказам свае працы і 25-га сьнежня адчынілі выстаўку абразоў і малюнкаў. У выстаўцы прымаюць удзел наступныя мастакі: А. Шымановіч, Казак, Максімцаў, Малец, Разьдзялоўская, таксама некаторыя мастакі з уцекачоў.

ВЯЧЭРНЯЯ ШКОЛА

Для падвышэньня агульнай адукацыі фаховых працаўнікоў гораду Баранавічы зарганізавана вячэрняя школа, якая ад 6-га сьнежня пачала ўжо сваю працу. Школу наведвае 170 чалавек. Навука разьлічана на тры гады, праводзіцца групамі паводле ступені граматнасьці. Апрача агульных прадметаў выкладаюцца і некаторыя спэцыяльныя.

КАНЦЭРТ У АКРУГОВЫМ КАМІСАРЫЯЦЕ

17-га сьнежня у Акруговым Камісарыяце быў наладжаны канцэрт для працаўнікоў гэтай установы. На асаблівую ўвагу заслугоўвае ігра на раялі сп. Ю. Качавіцкага, які выканаў два вальцы (Чайкоўскага і Шопэна) і выявіў высокую музычную культуру і тэхніку. Добра былі выкананы нэапалітанскія песьні сп. У. Яноўскім (барытон) і песьня з опэры Рафаэль сп. У. Дубравіным (тэнар). Абодва сьпевакі выступілі таксама разам, выканаўшы на два галасы рамакс Глінкі і ўкраінскую песьню. Л. Вадзім на раялі выканаў аднэю рукою «Фантазію» Сабанева, І. Карэў выканаў «Польку» Гуно і вязанку народных песьняў, а К. Мацьвееўна на балалайцы народныя скочныя песьні. Усе трое запраўды па майстэрску валодаюць інструмэнтамі.

КУРСЫ НЯМЕЦКАЕ МОВЫ

Зарганізаваныя свайго часу трохмесячныя курсы нямецкае мовы ў Баранавічах для супрацоўнікаў гарадзкой управы, 2-га сьнежня закончылі працу. Праведзеныя экзамэны далі добрыя вынікі. Кіраваў курсамі школьны інспэктар гораду, сп. Шыбун.

СЛУЦАК

НОВАЯ П'ЕСА

Кіраўнік Слуцкага Акруговага Дому Культуры Н. Ждановіч напісаў новую п'есу пад назовам «Мікола і Ірына» — мэлёдрама ў шасьці частках. Уся п'еса напісана ў вершаванай форме.

Тэатр Дому Культуры ўжо прыступіў да працы над гэтай п'есай і ў хуткім часе яна будзе пастаўлена на сцэну.

Галоўныя ролі будуць выконваць артысты: Касач, Прыдацька, Марцьянава, Салаўёва і сам аўтар п'есы.

ЧАХЦЫ

ПЕРШАЯ ЁЛКА

Беларуская школа ў Чахцы, першая з усіх беларускіх школ Пружаншчыны, 26-га сьнежня ладзіла першую ёлку. На ёлку былі запрошаныя прадстаўнікі беларускага грамадзянства і нямецкія пагранічнікі, якія знаходзяцца ў Чахцы. Нажаль, малая школьная заля не змагла зьмясьціць усіх жыхароў вёскі, прыбыўшых паглядзець на мастацкую самадзейнасьць вучняў.

Прыбраная ёлка, заля і дзеці ў нацыянальных, разнакалёрных касьцюмах — усё рабіла незвычайна мілае ўражаньне. Праграма сьвяточнага вечару складалася з 30 нумараў (песьні, танцы і дэклямацыі). Амаль усе выступы былі выкананы па мастацку.

Пасьля мастацкае часткі ад імя Аддзелу Беларускага Аб'еднаньня прывітаў прысутных нямецкіх гасьцей сп. Самайлюковіч, які пажадаў ім вясёлых сьвятаў і падзякаваў за дапамогу пры рамонце школы. У адказ на словы сп. Самайлюковіча адзін з прысутных немцаў падзякава за прывітаньні, за гасьціннасьць і зазначыў пры гэтым, што нямецкія дзеці на сваёй бацькаўшчыне таксама праводзяць сьвяты, але абавязак перад бацькаўшчынай змушае многіх іх бацькоў быць далёка ад сваіх дзяцей. Гэтыя школьныя выступы беларускіх дзяцей прыпамінаюць прысутным іх сямейныя абставіны жыцьця. Пасьля ўсяго пагранічнікі запрасілі ўсіх выступаўшых дзяцей, настаўнікаў і гасьцей з Пружаны да сябе на каву.

Запраўды дзень прайшоў вельмі прыемна і карысна.

Нашыя гарады

Катэдральны касьцёл у Віцебску

Адусюль пакрысе

Для забесьпячэньня цёплаю верхняю вопраткаю Слонімскага Батальёну «Службы бацькаўшчыны», беларускае жыхарства зарганізавала зборку аўчынак на кажухі і шапкі.

*

У Дабрамысьлю на Слонімшчыне, нядаўна адбылося ўрачыстае высьвячэньне новапабудаваных кашараў Слонімскае Самаахова.

*

Сяляне ваколіцаў Гарадзішча (Баранавіцкая акруга) з собскай ініцыятывы праводзяць зборку патрабнейшых рэчаў для беларускае паліцыі. Дагэтуль сабрана 123 пары рукавіц, 65 пар шкарпэтак, 145 кгр воўны на валёнкі, 390 розных скур на цёплую вопратку і г. д.

*

Былы камандзер Слонімскае Брыгады Беларускае Самааховы, сп. І. Таранка вызначаны нядаўна на становішча старшыні гор. Слоніму.

*

У Слоніме пачалі працу бухгальтэрыйна-фінансавыя курсы зарганізаваныя фінансавым аддзелам Акруговага Камісарыяту.

*

Акруговым рэфэрэнтам у справах культуры ў Слонімскай акрузе вызначаны Др. В. Войтэнка.

З беларускага жыцьця ў Нямеччыне.

ВІЗЫТАЦЫЯ БЕЛАРУСКІХ АДДЗЕЛАЎ АПЕКІ ПРЫ ФРОНЦЕ ПРАЦЫ

Перад Калядамі кіраўнік Цэнтральнага Ураду Беларускае Апекі пры нямецкім Фронце Працы наведаў беларускія аддзелы гэтай установы ў Кэнігсбэргу, Вене і Штрасбургу. Ён пазнаёміўся з мясцовымі ўмовамі працы і адбыў рад канфэрэнцыяў падчас якіх складзена таксама і пляны працы аддзелаў на 1944 г. Адначасова былі ім наведаныя і іншыя беларускія культурна-асьветныя ўстановы ў гэтых гарадох.

СЯБРОЎСКІ ВЕЧАР

12-га сьнежня пры гуртку Беларускага Камітэту Самапомачы ў табары «Пыхаў» у Кэнігсбэргу быў зарганізаваны сяброўскі вечар, на якім ставілася трагі-камэдыя Янкі Быліны ў 3-х дзеях п. наз. «Выбары старшыні». П'есу ставіла аматарская група сяброў Аддзелу БКС у Кэнігсбэргу. Апрача гэтага выступаў яшчэ і хор Аддзелу пад кіраўніцтвам сп. Люткевіча. Як выступы аматараў-артыстых, так і выступы хору былі на высокім мастацкім узроўні.

Вечар гэты ўнёс незвычайнае ажыўленьне ў жыцьцё сяброў мясцовага БКС і выклікаў агульнае задавальненьне. Пачын кэнігсбэрскага Аддзелу БКС трэба прывітаць і пажадаць, каб гэткія вечары з спэктаклямі і выступамі хору ладзіліся часьцей, бо гэта больш згуртоўвае, зблізжае і актывізуе сяброў арганізацыі, дае ім магчымасьць культурна і карысна правесьці вольны ад працы час і ў касцы узмацняе нацыянальны дух беларусаў на чужыне.

Б. Дубровіч.

З выдавецкага руху

Беларускія (Крывіцкія) песьні для соля, дуэту, квартэту з акампанімэнтам фортэпяна і 4 народныя танцы. Прага, 1943 г. Выданьне інж. В. Русака. Бал. 65.

Зборнік гэты, як піша ў сваіх заўвагах выдавец, складзены выпадкова. У ім ёсьць песьні і народныя танцы ўжо агульнавядомыя а таксама колькі песьняў малавядомых аўтараў. Мэтай выдаўца была перадусім папулярызацыя беларускіх песьняў. Апрача гэтага хацеў ён пазнаёміць грамадзянства з некаторымі песьнямі, якія ў рукапісах перахоўваюцца ў замежных беларускіх архівах, каб гэтым самым і захаваць іх у выпадку зьнішчэньня арыгіналаў.

Зьмест зборніка: 1. Беларуская нацыянальная песьня — «Мы выйдзем шчыльнымі радамі», 2. Лучынка — лучыначка, 3. Не пагаснуць зоркі ў небе, 4. Абнімі ты мяне маладая, 5. А мой дзядзька дуднік быў, 6. Водгульле, 7. Восень, 8. Ой рана, рана куры запелі, 9. Конь бяжыць зямля дрыжыць, 10. Адна, ізноў адна, 11. Ці грэх цябе любіць, 12. Былі ў бацькі тры сыны, 13. Мая жонка, 14. Месяц і ў канцы чатыры народныя танцы: «Бульба», «Лявоніха», «Мяцеліца» і «Юрачка».

«Лідзкі тыднёвік». Нядаўна пад гэткім назовам пачаў выходзіць тыднёвік у беларускай мове. Выдаўцом гэтага тыднёвіка зьяўляецца Акруговы Камісарыят у Лідзе. Рэдакцыя месьціцца пры вуліцы Horst-Wessel.

Усялякае друкаванае слова ў беларускай мове трэба прывітаць, асабліва ў сяньняшнія ваенныя часы, калі так адчуваецца недахоп літаратуры ў роднай мове.

Адно астаецца пажадаць, каб рэдакцыя ўспомненага тыднёвіка хоць крыху падавала вестак з беларускага жыцьця лідзкай акругі і агулам.

«Слонімскі Кур'ер». Пад гэткім назовам у Слоніме ад 1-га студзеня 1944 г. пачала выходзіць новая беларуская газэта. Газэта гэтая выходзіць раз у тыдзень і друкуецца лацінкай і кірыліцай. Рэдактарам газэты зьяўляецца ведамы беларускі дзеяч, б. бурмістр гор. Баранавіч, сп. Др. В. Войтэнка.

Першы нумар газэты робіць добрае ўражаньне разнароднасьцю зьместу. Найбольш увагі прысьвечана гістарычнаму факту ўтварэньня Беларускае Цэнтральнае Рады, апрача гэтага ў газэце багаты інфармацыйны і палітычны аддзелы.

Падаецца шмат вестак з беларускага жыцьця Слонімшчыны. У ўступным слове да першага нумару Слонімскі Акруговы Камісар Эррэн жадае, каб «Слонімскі Кур'ер» стаўся «роднай газэтай у запраўдным значэньні гэтага слова». Газэта, як піша Рэдакцыя, мае заданьне «быць весьнікам штодзённага жыцьця нашае (Слонімскае) акругі, а таксама пэмантам, які злучыць нашыя думкі і сілы ў сягоньнешнім адказным часе на будову шчасьлівага заўтра нашага народу.»

Адзначаючы выхад «Слонімскага Кур'ера» мы жадаем яму плоднае і пасьпяховае працы для дабра нашае Бацькаўшчыны.

Гумар

Брытанскі жывадзёр

АБВЕСТКІ

На шляху да камунізму згублена надзею на сусьветную рэвалюцыю. Гэтых, хто яе зноўдзе, просім зьвярнуць на адрыс: Масква, Крэмль. Сталіну.

Купляем і плоцім высокія цэны за панслявістычныя ідэі.

Аддзел агітацыі і прапаганды
ЦК ВКП (б).

Шукаюць

Братоў сваіх **Уладзімера, Станіслава** і **Ігнася Хілімоньчыкаў** з вёскі Скрундзе, гм. Казлоўшчына, Слонім, шукае **Wincenty Chilimontschyk,** bei Hardt, in Reinlacken, Post Kölmisch-Damerau, Krs. Wehlau, Ostpr.

Баранава Максіма шукае **Natalia Lukianowa,** Elingen, Rylengut.

Федара Ярмошку з сяла Чэртовічэ, пав. Валожын, шукае **Wladimir Bacian,** Neindorf üb. Braunschweig, Nr. 2.

За рэдактара — **Станіслаў Грынкевіч.**
Hauptschriftleiter und für den Inhalt verantwortlich: Stanislaŭ Hrynkiewitsch, Berlin NW 87, Schließfach 34. — Druck: Gebr. Radetzki, Berlin SW 68, Friedrichstraße 16.